

Н. М. Руцишин,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи
та страхового бізнесу, заступник завідувача кафедри з наукової роботи,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1198-8582>
Ю. В. Талах,
здобувач ступеня доктора філософії кафедри економіки,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4828-9184>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.16.68

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЯКІСНИХ КОМПОНЕНТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

N. Rushchyshyn,
Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance
Business, Deputy Head of the Department for Scientific Work, Lviv University of Trade and Economics
Y. Talah,
PhD candidate, Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics

EXPERT ASSESSMENT OF QUALITATIVE COMPONENTS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF RETAIL TRADE IN UKRAINE

У статті досліджується проблематика формування й реалізації галузевої інвестиційної політики, зокрема антикризового інвестиційного менеджменту в сфері роздрібної торгівлі України. Метою статті є розробка та апробація методичного інструментарію експертного оцінювання якісних компонентів інвестиційної привабливості роздрібної торгівлі України. Зі застосуванням розробленого авторського методичного підходу здійснено аналіз та оцінювання інвестиційної привабливості роздрібної торгівлі в Україні. Перший етап дослідження передбачав кількісний аналіз фінансово-економічного стану, ресурсної забезпеченості і розвитку суб'єктів роздрібної торгівлі. На першому етапі виявлено високий рівень кадрової та фінансово-інвестиційної компонентів інвестиційної привабливості галузі. Другий етап аналізування передбачав експертне опитування для визначення якісних характеристик інвестиційної привабливості галузі. Ідентифіковано існування низки вад техніко-технологічної та інфраструктурної компонентів інвестиційної привабливості вітчизняної роздрібної торгівлі. Підтверджено здебільшого гарні характеристики її галузево-ринкової і системно-структурної компонент. Вказано на позитивні практики та ідентифіковано вади і прогалини системи державної антикризової політики покращення інвестиційної привабливості досліджуваної галузі. Доведено, що в ході формування нової державної інвестиційної політики (в сегменті антикризового розвитку роздрібної торгівлі) слід головно сфокусувати увагу над подоланням таких провідних недоліків державного регулювання, як відсутність спеціалізованих НПА щодо інвестиційного розвитку торгівлі та сфери послуг, реформи внутрішньої торгівлі і розвитку торгівлі на специфічних територіях; невибудованість зв'язків інвестиційної політики на регіональному і місцевому рівнях; низька інвестиційна кооперація торгівлі та виробництва; неврегульованість проблематики функціонування продоволь-

чих ринків і хаотична розбудова торговельних об'єктів; обмеженість практик державних інвестиційних гарантій, реалізації проектів ДПП, публічного інвестування, державного інвестиційного замовлення, у т. ч. соціального характеру.

The article examines the issues of forming and implementing sectoral investment policy, in particular anti-crisis investment management in the retail sector of Ukraine. The aim of the article is to develop and test methodological tools for expert assessment qualitative components of the investment attractiveness of retail trade in Ukraine. Using the developed author's methodological approach, an analysis and assessment of the investment attractiveness of retail trade in Ukraine was carried out. The first stage of the study involved a quantitative analysis of the financial and economic status, resource availability and development of retail entities. The first stage revealed a high level of personnel and financial and investment components of the investment attractiveness of the industry. The second stage of the analysis involved an expert survey to determine the qualitative characteristics of the investment attractiveness of the industry. The existence of a number of shortcomings in the technical, technological and infrastructure components of the investment attractiveness of domestic retail trade has been identified. The mostly good characteristics of its industry-market and system-structural components are confirmed. Positive practices are indicated and shortcomings and gaps in the system of state anti-crisis policy for improving the investment attractiveness of the studied industry are identified. It is proven that in the process of forming a new state investment policy (in the segment of anti-crisis development of retail trade), attention should be mainly focused on overcoming such leading shortcomings of state regulation as the lack of specialized NPAs regarding the investment development of trade and the service sector, reforms of internal trade and trade development in specific territories; lack of investment policy linkages at the regional and local levels; low investment cooperation in trade and production; unregulated issues of food market functioning and chaotic development of retail facilities; limited practices of state investment guarantees, implementation of PPP projects, public investment, state investment orders, including those of a social nature.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне середовище, інвестиційні ресурси, інвестиційна привабливість, інвестиційно-інноваційний механізм, роздрібна торгівля, експертні оцінки.

Key words: investments, investment environment, investment resources, investment attractiveness, investment and innovation mechanism, retail trade, expert assessments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

З огляду на комплексний і системний характер проблематики інвестиційної привабливості галузі, що зумовлює підвищену складність її дослідження, доцільним вбачається застосування інтегрованого поетапного методологічного підходу. Такий підхід передбачає поєднання методів кількісної оцінки, якісного аналізу (включаючи експертні опитування), а також інструментарію економіко-математичного моделювання. Саме така комбінація дозволяє сформувати всебічне уявлення про специфіку функціонування та розвитку роздрібно-ї торгівлі, оцінити ефективність і ресурсне забезпечення її суб'єктів, рівень модернізації матеріально-технічної бази, інноваційну динаміку, а також зафіксувати суб'єктивні оцінки представників бізнесу щодо якісних характеристик інвестиційного середовища, які не підлягають прямій кількісній вимірюваності. Однак, передусім важливо провести експертне оцінювання стану компо-

нент інвестиційної привабливості галузі, коли у випадку цієї публікації — роздрібно-ї торгівлі України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Концептуальні засади, а також теоретико-методологічні й прикладні аспекти інвестиційної політики держави, у тому числі на галузевому рівні, відображені у наукових напрацюваннях таких дослідників, як Бойко Р. В. [1, с. 10—12], Залунін В. Ф., Левчинський Д. Л. [2, с. 31—35], Ковтун Н. [3, с. 25—29], Криклива М. О. [4, с. 216—218], Мороз О. С. [5, с. 46—50], Нестерова С. В. [6, с. 1105—1110], Різник Д. В. [7, с. 2524—2572], Стецюк П. А., Корсаков Д. О. [8, с. 14—21], Уразалієв Р. М., Васильців [9, с. 153-158], Хопчан В. М. [10], Марценюк Р., Процикевич А. [11, с. 390], Дмитрик О., Мульська О., Лупак Р., Куницька-Іляш М., Дубина М. [12, с. 301—316], Мізюк Б., Зайченко В. [13, с. 70—88], Руцишин Н., Нікольчук Ю., Руцишин М. [14, с. 193—208], Штець Т. [15, с. 14—19], Васильців Т., Лупак Р. [16, с. 52—60] та ін.

Таблиця 1. Показники фінансово-інвестиційної компоненти інвестиційної привабливості торгівлі в Україні, 2010, 2015, 2020–2022 рр.

Показники	Роки					2022 / 2010	2022 / 2021
	2010	2015	2020	2021	2022	%, +/-	%, +/-
Обсяги реалізованої продукції, млрд грн							
- великі підприємства	412,0	565,0	1295,7	1719,9	1467,6	3,6 р.	85,3
- середні підприємства	641,7	930,8	1817,1	2502,6	1956,8	3,0 р.	78,2
- малі підприємства	352,4	457,4	955,5	1162,5	969,3	2,8 р.	83,4
- ФОП	149,2	206,1	451,3	609,8	58,4	39,1	9,6
Капітальні інвестиції, млн грн							
- великі підприємства	9910,0	8478,2	22165	33143,8	18361,4	185,3	55,4
- середні підприємства	5210,6	6902,2	11771,5	13613,5	8955,7	171,9	65,8
- малі підприємства	2494,4	3172,8	3633,9	7678,8	6376,0	2,6 р.	83,0
Капітальні інвестиції на одного зайнятого, тис. грн							
- великі підприємства	37,88	34,31	63,82	87,40	54,71	144,4	62,6
- середні підприємства	12,11	21,77	32,25	37,89	28,50	2,4 р.	75,2
- малі підприємства	4,54	8,78	9,72	19,47	19,91	4,4 р.	102,3
Чистий прибуток (збиток), млн грн							
- великі підприємства	890,0	-20545,2	11855,7	37769,5	-2653,7	-2,9 р.	-7,0
- середні підприємства	11977,3	-36769,2	13073,8	56201,9	27412,5	2,3 р.	48,8
- малі підприємства	-5319,9	-30846,6	951,9	24106,2	1996,5	-37,5	8,3
Частка прибуткових суб'єктів господарювання, %							
- великі підприємства	65,8	58,3	75,8	87,8	70,9	+5,1	-16,9
- середні підприємства	64,1	71,2	79,0	86,0	79,8	+15,7	-6,2
- малі підприємства	60,1	75,9	73,9	76,4	70,1	+10,0	-6,3

Водночас специфіка складного середовища, зумовленого повномасштабною війною, актуалізує необхідність формування й наукового обґрунтування принципово нових підходів у системі державної галузево-інвестиційної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату, нарощування обсягів інвестування та підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів, зокрема в межах окремих галузевих систем.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є розробка та апробація методичного інструментарію експертного оцінювання якісних компонентів інвестиційної привабливості роздрібно торгівлі України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інвестиційну привабливість вітчизняної роздрібно торгівлі у позитивному контексті характеризують значення фінансово-інвестиційних показників. Зокрема, спостерігається стійка тенденція до зростання обсягів роздрібно товарообороту (за винятком 2022 р., коли відбувся спад унаслідок впливу зовнішніх шоків, пов'язаних із воєнними подіями). Так, упродовж 2010–2022 рр. реалізація продукції великими торговельними підприємствами зросла у 3,6 раза, середніми — у 3,0 раза, а малими — у 2,8 раза (табл. 1). Водночас критичне скорочення зафіксовано серед фізичних осіб — суб'єктів торговельного бізнесу, обсяги діяльності яких у 2022 р. зменшилися з 609,8 до 58,4 млрд грн, тобто у 10,4 раза.

Позитивну динаміку демонструють і обсяги капітальних інвестицій у торговельний сектор. За винятком 2022 р., для решти років аналізованого періоду характерне поступове зростання інвестиційної активності. Незважаючи на загальне зниження обсягів капіталовкладень у 2022 р., зменшення не набуло критичного характеру в

сегменті малого бізнесу (-17,0 %), мало середній рівень у середньому бізнесі (-34,2 %) та виявилось найбільш відчутним у секторі великих торговельних підприємств (-44,6 %).

Звертає на себе увагу той факт, що у розрахунку на одного зайнятого обсяги капітальних інвестицій у секторі малих торговельних підприємств демонстрували зростання: з 19,5 до 19,9 тис. грн, що становить приріст на 2,3 %, тоді як на підприємствах середнього та великого розміру спостерігалось зниження відповідних показників. Водночас варто наголосити на загальнонизькому рівні інвестиційної активності вітчизняних суб'єктів торговельної діяльності. Зокрема, обсяги капіталовкладень у розрахунку на одного працівника залишаються недостатніми: у малому бізнесі — 19,96 тис. грн, у середньому — 28,5 тис. грн, а у великому — 54,7 тис. грн. Такий стан речей значною мірою обумовлений нестабільністю фінансового становища торговельних підприємств. Так, упродовж окремих років досліджуваного періоду зазначені суб'єкти господарювання загалом функціонували зі збитками. Це, зокрема, стосується великих підприємств у 2015 та 2022 роках, середніх — у 2015 році, а також малих — у 2010 і 2015 роках.

Разом з тим, у інші роки аналізованого періоду було зафіксовано зростання обсягів прибутку, що дало змогу галузі формувати помітний фінансовий результат. Наприклад, у 2021 році прибуток великих торговельних підприємств становив 37,8 млрд грн, середніх — 56,2 млрд грн, а малих — 24,1 млрд грн. Саме у 2021 році, тобто напередодні повномасштабного вторгнення, було зафіксовано найвищу частку прибуткових торговельних підприємств: 87,8 % у великому сегменті, 86,0 % — у середньому та 76,4 % — у малому. Навіть у 2022 році, незважаючи на шоківні умови функціонування, частка прибуткових середніх і малих підприємств знизилася лише на 6,2 % і 6,3 % відповідно.

Результати експертного оцінювання дозволили здійснити характеристику якісних параметрів інвести-

ційної привабливості роздрібною торгівлю України. Зокрема, було встановлено, що галузево-ринкова складова інвестиційного середовища оцінюється переважно як середня — таку оцінку надали 31,3 % респондентів. Інші варіанти відповідей розподілилися відносно рівномірно з певним домінуванням відповідей на користь "скоріше несприятливої" оцінки у порівнянні з "скоріше сприятливою". Зокрема, лише 9,4 % опитаних визнали цю складову сприятливою, тоді як 28,1 % схильні оцінювати її як "скоріше сприятливу".

Ключовими чинниками, що позитивно впливають на галузево-ринкову складову інвестиційного клімату роздрібною торгівлю, було визнано конкуренцію (середній бал впливу — 7,4 за 10-бальною шкалою) та стабільність і поступовість процесів розвитку галузі (7,2 бала). У той самий час найпотужнішими деструктивними чинниками залишаються системна корупція, а також прояви рейдерства й адміністративного тиску, кожен з яких отримав середню оцінку 2,8 бала.

Щодо системно-структурної складової інвестиційної привабливості роздрібною торгівлю, її оцінки виявилися дещо позитивнішими. Так, 46,8 % респондентів визначили її стан як сприятливий, зазначаючи, що роздрібна торгівля відіграє помітну роль у забезпеченні функціонування та динамічного розвитку національної економіки, виступаючи провідним елементом її прогресу. Інвестування у відповідні об'єкти забезпечує не лише вагомий фінансово-економічний результат, а й істотний суспільний, соціальний і навіть політичний ефект, формуючи умови для розвитку суміжних сфер економічної діяльності.

Крім того, 34,4 % учасників опитування відзначили стан системно-структурної компоненти як "скоріше сприятливий". У сукупності це формує 81,2 % позитивно налаштованих респондентів, що може слугувати переконливим доказом вагومого комплексного внеску торговельної галузі у формування конкурентоспроможної регіональної та загальнонаціональної економічної системи.

У значній мірі подібні висновки експертного середовища ґрунтуються на визнанні суттєвого внеску вітчизняної торгівлі у формування фінансових результатів суб'єктів господарювання України, а також на загальному рівні інвестиційної активності в національній економіці. За відповідною шкалою оцінювання, рівень цього впливу було визначено на рівні 8,8 бала щодо інвестиційної активності та 8,2 бала — стосовно внеску у розвиток господарства загалом. Водночас, на думку опитаних експертів, роздрібна торгівля поки що не забезпечує належного рівня участі у формуванні податкових надходжень (оцінка — 5,8 бала) та у забезпеченні зайнятості місцевого населення (6,4 бала), що негативно позначається на загальній оцінці інвестиційної привабливості галузі.

Ймовірно, такі оцінки є наслідком значного рівня тінізації економічних відносин у секторі, зокрема у сфері тіньового та "сірого" імпорту, офшоризації, а також системного ухилення від оподаткування з боку низки великих національних ритейлерів. Додатковим чинником, який вплинув на експертні судження, є високий рівень безробіття в сільських та віддалених регіонах країни, де торгівля часто виступає єдиним пред-

ставленим видом економічної діяльності. У такому контексті від представників галузі очікується виконання більш вираженої соціальної функції, зокрема у сфері зайнятості населення та забезпечення його доходів.

На переконання експертів, вагомим чинником формування сприятливого інвестиційного клімату в секторі роздрібною торгівлю виступає техніко-технологічна складова її інвестиційної привабливості. Так, 56,3 % респондентів оцінили її як сприятливу, ще 34,4 % — як скоріше сприятливу, що у сукупності становить 90,7 % позитивних оцінок. Водночас 9,3 % експертів визначили її як таку, що відповідає середньому рівню. Жодна з відповідей не засвідчила наявності негативної або різко несприятливої оцінки стану цієї складової.

Такі результати є свідченням того, що матеріально-технічна база і техніко-технологічний потенціал більшості вітчизняних роздрібних торговельних підприємств вже сформовані або, принаймні, сприймаються їх представниками як достатньо розвинені. Це вказує на відсутність критичних бар'єрів для подальшого розвитку або створення нових об'єктів торгівлі, а отже, не створює перешкод для здійснення інвестиційної діяльності в галузі.

Дані тези підтверджуються й результатами опитування щодо впливу окремих чинників на інвестиційну привабливість у межах техніко-технологічної компоненти. Найвищі оцінки отримали такі параметри: забезпеченість сучасними технологіями — 9,5 бала, оновлення основних засобів — 9,3 бала, прогресивність технологічних рішень — 8,3 бала, наявність основних засобів і матеріально-технічного забезпечення — 8,2 бала. Водночас, значно нижчу оцінку — 6,2 бала — отримав чинник забезпеченості підприємств торговельними та складськими площами. Це, на нашу думку, зумовлено переважно об'єктивними причинами, серед яких — обмежена доступність відповідних площ, їх фізична відсутність у необхідних обсягах або надмірно висока вартість придбання чи оренди.

У такому контексті закономірним виглядає й порівняно низький рівень оцінювання інфраструктурної складової інвестиційної привабливості вітчизняної роздрібною торгівлю. Так, 34,3 % респондентів класифікували її як таку, що відповідає середньому рівню. Ще 18,8 % експертів визначили її як "скоріше несприятливу", а 6,4 % — як "дуже несприятливу". Подібна структура оцінок є підставою для висновків про наявність суттєвих проблемних аспектів у цій частині інвестиційного середовища галузі, що вимагає належної уваги з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, а також самих учасників ринку.

Таким чином, у процесі формування нової державної антикризової політики, орієнтованої на відновлення, активізацію та підвищення ефективності інвестиційної діяльності у секторі вітчизняної роздрібною торгівлю, доцільно передбачити цілеспрямоване впровадження комплексу механізмів, інструментів і заходів, сконцентрованих на удосконаленні інфраструктурного забезпечення цієї сфери економічної діяльності.

Зокрема, актуальним завданням виступає оптимізація функціонування системи бізнес-інфраструктури, яка, за результатами експертного оцінювання, справляє значний позитивний вплив на інфраструктурну складову інвестиційної привабливості роздрібної торгівлі (середня оцінка — 7,3 бала). У цьому контексті особливе значення має покращення ключових параметрів бізнес-середовища, зокрема спрощення процедур започаткування та ведення підприємницької діяльності, забезпечення прозорості дозвільних та погоджувальних механізмів, доступності систем аудиту, консалтингового супроводу та інституцій підтримки суб'єктів господарювання, зокрема у частині залучення, розподілу та результативного використання інвестиційних ресурсів.

Важливою складовою нової політики мають стати також заходи, спрямовані на розвиток інфраструктури торгівлі та логістики, рівень значущості яких, за оцінками експертів, становить 8,5 бала. Сьогодні ця інфраструктура охоплює не лише традиційні торговельні та складські площі й об'єкти, пов'язані з організацією економічних, технологічних та логістичних процесів, але й елементи, притаманні цифровій економіці. До таких відносяться інструменти інтернет-маркетингу, цифрові комунікаційні платформи, онлайн-майданчики для акумулювання й розподілу інвестиційного капіталу та інших ресурсів, які відіграють дедалі важливішу роль у модернізації галузі.

У підсумку, органам державного управління усіх рівнів, а також керівникам підприємств торгівлі слід послідовно працювати над удосконаленням інвестиційного клімату в галузі. Це має сприяти відновленню й пожвавленню інвестиційної активності в роздрібній торгівлі та забезпечити її вищу інвестиційну привабливість. Водночас ефективність таких зусиль буде можливою лише за умови глибокого розуміння наявних недоліків та прогалин у державній інвестиційній політиці. Виявлення та аналіз цих проблем є предметом наступного підрозділу даного дослідження.

ВИСНОВКИ ІЗ ЦЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ В ЦЬОМУ НАПРЯМКУ

Із застосуванням авторського методичного підходу здійснено комплексний аналіз та оцінювання рівня інвестиційної привабливості роздрібної торгівлі в Україні. На першому етапі дослідження, що охоплював кількісну оцінку фінансово-економічного стану, рівня ресурсного забезпечення та динаміки розвитку суб'єктів роздрібної торгівлі, встановлено високі значення кадрової та фінансово-інвестиційної складових інвестиційної привабливості галузі. Водночас торгово-технологічна та інноваційна компоненти характеризувалися порівняно нижчими оцінками, що свідчить про структурну асиметрію інвестиційного потенціалу.

Другий етап дослідження був реалізований у форматі експертного опитування з метою виявлення якісних аспектів інвестиційної привабливості галузі. На цьому етапі було ідентифіковано наявність істотних недоліків техніко-технологічної та інфраструктурної складових. Водночас підтверджено переважно позитивні оцінки щодо галузево-ринкової та системно-структур-

ної компонент, що свідчить про наявність певного внутрішнього потенціалу до інвестиційного зростання за умови усунення окреслених диспропорцій.

За результатами поглибленого аналізу стану, динаміки розвитку та інвестиційної активності у вітчизняній роздрібній торгівлі, було виокремлено позитивні практики, а також виявлено ключові проблеми і недоліки чинної системи державної антикризової політики, спрямованої на підвищення інвестиційної привабливості досліджуваної галузі. Доведено, що формування нової державної інвестиційної політики, зорієнтованої на антикризове відновлення роздрібної торгівлі, потребує концентрації зусиль на подоланні таких критичних вад державного регулювання, як відсутність спеціалізованих нормативно-правових актів щодо інвестиційного розвитку торгівлі та сфери послуг, реформування внутрішньої торгівлі, зокрема в межах специфічних територій; нерозвинутість інституційних зв'язків та відсутність інтеграції інвестиційної політики на регіональному й місцевому рівнях; слабка інвестиційна кооперація між секторами торгівлі та виробництва; нерозв'язаність проблем функціонування продовольчих ринків і хаотичний характер просторового розвитку торговельних об'єктів; обмежене використання механізмів державних інвестиційних гарантій, інструментів реалізації проєктів державно-приватного партнерства, публічного інвестування та державного інвестиційного замовлення, зокрема у соціальній сфері; незначне залучення суб'єктів роздрібної торгівлі до реалізації проєктів у межах Плану відновлення України; недооцінка потенціалу галузі у контексті протидії актуальним екзистенційним викликам, зокрема пов'язаним із внутрішньою та зовнішньою міграцією, соціальною вразливістю населення, забезпеченням зайнятості специфічних соціальних категорій, включаючи ветеранів.

Таким чином, запропоноване аналітичне обґрунтування слугує основою для розроблення адресних управлінських рішень та інструментів удосконалення державної інвестиційної політики в розрізі відновлення й модернізації сфери роздрібної торгівлі України.

Перспективним напрямом подальших досліджень у цій сфері є удосконалення методики прогнозування та моделювання якості інвестиційної політики на галузевому рівні.

Література:

1. Бойко Р. В. Облік і аудит інвестицій (на прикладі підприємств молокопереробної промисловості Західного регіону України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.06.04. Львів, 2005. 19 с.
2. Залунін В. Ф., Левчинський Д. Л. Теоретичні і методичні основи управління інвестиційним процесом у будівництві. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. 2013. Вип. 3 (40). С. 31—35.
3. Ковтун Н. Теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: співвідношення основних понять та категорій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2008. № 101. С. 25—29.
4. Криклива М. О. Методи оцінки ефективності інвестицій в сучасних умовах ведення бізнесу. Молодий вчений. 2019. № 1 (65). С. 216—218.

5. Мороз О. С. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи 2020 року. Економічний простір. 2020. № 154. С. 46—50.

6. Нестерова С. В. Методи оцінки ефективності інвестицій: сутність та характеристики. Економіка і суспільство. 2018. № 19. С. 1105—1110.

7. Різник Д. В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. Економіка та суспільство. 2023. № 48. С. 2524—2572.

8. Стецюк П. А., Корсаков Д. О. Методичні особливості аналізу альтернативних інвестиційних проєктів. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 4 (30). С. 14—21.

9. Уразалієв Р. М., Васильців Т. Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21 (2). С. 153—158.

10. Хопчан В. М. Проблема методології аналізу інвестиційних рішень та визначення критеріїв ефективності інвестицій. Ефективна економіка. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6002>.

11. Boiko R., Martsenyuk R., Protsykevych A. Assessment of the investment environment of the region and policy instruments for the implementation of its investment potential in wartime. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. № 10, 5. P. 390.

12. Dmytryk O., Vasylytsiv T., Mulska O., Lupak R., Kunytska-Iliash M., Dubyna M. Financial and economic security and development of priority sectors of the national economy ukraine: casual nexus empirical. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2024. № 4 (57). P. 301—316.

13. Lupak R., Miziuk B., Zaychenko V., Kunytska-Iliash M., Vasylytsiv T. Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. № 8 (1). P. 70—88.

14. Rushchyshyn N., Mulska O., Nikolchuk Yu., Rushchyshyn M., Vasylytsiv T. The impact of banking sector development on economic growth: Comparative analysis of Ukraine and some EU countries. *Investment Management and Financial Innovations*. 2021. № 18 (2). P. 193—208.

15. Shtets T., Lupak R., Vasylytsiv T. General aspects of state policy for the digital transformation of the national economy. *International Independent Scientific Journal*. 2020. Вип. 20-2. С. 14—19.

16. Vasylytsiv T. H., Lupak R. L. Strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 52—60.

References:

1. Boyko, R. V. (2005), "Accounting and audit of investments (on the example of enterprises of the milk processing industry of the Western region of Ukraine)", Ph.D. Thesis, Accounting, analysis and audit, Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine.

2. Zalunin, V. F. and Levchynskyi, D. L. (2013), "Theoretical and methodical foundations of investment process management in construction", *Naukovyi visnik Uzhgorodskogo universytetu: Seriya: Ekonomika*, Vol. 3 (40), pp. 31—35.

3. Kovtun, N. (2008), "Theoretical foundations of the investment process and investment activity: correlation of basic concepts and categories", *Vianyky Kyivskogo natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika*, Vol. 101, pp. 25—29.

4. Kryklyva, M. O. (2019), "Methods of assessing the effectiveness of investments in modern business conditions", *Molodyi vchenyi*, vol. 1 (65), pp. 216—218.

5. Moroz, O. S. (2020), "Development of investment activity in Ukraine in the conditions of the economic crisis", *Ekonomichnyi prostir*, Vol. 154, pp. 46—50.

6. Nesterova, S. V. (2018), "Methods of evaluating the effectiveness of investments: essence and characteristics", *Ekonomika i suspilstvo*, Vol. 19, pp. 1105—1110.

7. Riznyk, D. V. (2023), "Investment activity in Ukraine after the full-scale invasion of Ukraine", *Ekonomika i suspilstvo*, Vol. 48, pp. 2524—2572.

8. Stetsyuk, P. A. and Korsakov, D. O. (2019), "Methodological features of the analysis of alternative investment projects", *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, Vol. 4 (30), pp. 14—21.

9. Urazaliyev, R. M. and Vasylytsiv, T. G. (2011), "Generalization of the conceptual foundations of economic security of the enterprise". *Naukovyi visnyk Natsionalnogo lisotekhnichnogo universytetu Ukrainy*, Vol. 21 (2), pp. 153—158.

10. Hopchan, V. M. (2017), "The problem of the methodology of analysis of investment decisions and the determination of investment efficiency criteria", *Efektivna ekonomika*, [Online], Vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6002> (Accessed 25 July 2025).

11. Boiko, R., Martsenyuk, R. and Protsykevych, A. (2024), "Assessment of the investment environment of the region and policy instruments for the implementation of its investment potential in wartime", *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 10, 5, pp. 390.

12. Dmytryk, O., Vasylytsiv, T., Mulska, O., Lupak, R., Kunytska-Iliash, M. and Dubyna, M. (2024), "Financial and economic security and development of priority sectors of the national economy ukraine: casual nexus empirical", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, Vol. 4 (57), pp. 301—316.

13. Lupak, R., Miziuk, B., Zaychenko, V., Kunytska-Iliash, M. and Vasylytsiv, T. (2022), "Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy", *Agricultural and Resource Economics*, Vol. 8 (1), pp. 70—88.

14. Rushchyshyn, N., Mulska, O., Nikolchuk, Yu., Rushchyshyn, M. and Vasylytsiv, T. (2021), "The impact of banking sector development on economic growth: Comparative analysis of Ukraine and some EU countries", *Investment Management and Financial Innovations*, Vol. 18 (2), pp. 193—208.

15. Shtets, T., Lupak, R. and Vasylytsiv, T. (2020), "General aspects of state policy for the digital transformation of the national economy", *International Independent Scientific Journal*, Vol. 20-2, pp. 14—19.

16. Vasylytsiv, T. H. and Lupak, R. L. (2016), "Strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine", *Aktualni problemy ekonomiky*, Vol. 1, pp. 52—60.

Стаття надійшла до редакції 31.07.2025 р.